

gledu literature autorica, naime, sama spominje i vrednuje tu građu. Povezivanjem svih tih rezultata stvorila bi se cjelovitija predodžba o folklornoj glazbi istočne Makedonije.

Autorica ne piše o životu nosilaca tih pjesama, o kulturnim i ekonomskim prilikama u kojima žive pjevači i svirači, ne obavješćuje kako je iznesena građa uključena u narodni život i običaje — to nije obvezatno za muzikološku monografiju te vrste, ali bi je moglo sadržajno upotpuniti. Odras tvarnog života daje šest odličnih fotografija svirača i pjevača, snimljenih za vrijeme pjesme i svirke, obučenih u svagdašnja odijela.

Uz geografsku kartu cjelokupne Makedonije na teritorijima Jugoslavije, Bugarske i Grčke i sažetke na ruskom jeziku i esperantu knjiga donosi opširnu bibliografiju, popis pjevača i lokaliteta, rječnik turcizama, popis vlastitih imena i imena mjesta, popis umetnutih riječi, slogova i dužih refrena, kronološki i abecedni popis početaka tekstova pjesama na makedonskom i njihovih prijevoda na engleskom jeziku.

Sustavno provedenim analizama ritma, melodije i glazbenih oblika veoma pomno transkribirane građe i razvrstavanjem notnih primjera prema glazbenim osobinama, primjenom i adaptacijom Bartókove metode, autorica prilazi makedonskoj folklornoj glazbi na nov način, koji se bitno razlikuje od prikazivanja građe u dosad objavljenim zbirkama folklorne muzike u SR Makedoniji. Iznijeli smo tolike kritičke primjedbe upravo stoga što nas je autorica svojom metodom izlaganja i komentiranja građe posebno potakla da potanje proučimo ovu vrijednu zbirku.

*Jerko Bezić*

BENCE SZABOLCSI, TANZMUSIK AUS UNGARN IM 16. UND 17. JAHRHUNDERT, Musicologia hungarica (Neue Folge), Veröffentlichungen des Musikwissenschaftlichen Instituts in Budapest, 4, Akadémiai kiadó, Budapest 1970, 125 str.

Autor posebno raspravlja o plesnoj glazbi šesnaestog a posebno sedamnaestog stoljeća. Za šesnaesto stoljeće osim sedamnaest muzičkih primjera daje i pregled radova koji se tiču stare mađarske plesne glazbe te osim mađarskih djela navodi poljska, češka, njemačka, talijanska i nizozemska. Primjere uzima iz orkestralnih suita, klavirskih sonata, orguljaških tabulatora, kompozicija za pjevanje i citru. Note su lako čitljive ali je teško utvrditi njihovu ritmičku osnovu i prevesti je na današnju notaciju. I još jedna poteškoća: razni autori čijim se mišljenjima Szabolcsi služi daju razne nazive istom plesu, odnosno iste različitim plesovima, pa je bilo dosta teško utvrditi o kojim se plesovima zapravo radi.

Na prijelazu šesnaestog i sedamnaestog stoljeća veoma su bili popularni tzv. hajdutanci, i o njima postoje bogata svjedočanstva mađarskih i stranih putopisaca. To su bili veoma popularni vojnički plesovi, po pokretima slični i pastirskim. Jedni su se katkada izvodili s oružjem, a drugi na sličan način sa štapovima. Budući da slični plesovi i danas žive među Slavenima (spominju se među ostalim srpski i hrvatski), autor tvrdi da su mnogi mađarski znanstveni radnici dugo smatrali da je hajdutanc nastao turskim utjecajem koji se širio posredstvom slavenskog stanovništva, a pretežno su su ga prenosili Slovaci i Hrvati. Szabolcsi kaže da ne može ulaziti u tu pro-

blematiku i da sumnja da li će povijest plesa ikad moći odgovoriti potvrdno na to pitanje. Radi eventualno lakšeg pristupa tom problemu navodim da je A. Šimčik 1933. u »Hrvatskoj reviji« spomenuo *Hajdučki ples* krajiške posade u Koprivnici i donio crtež triju haramija koje ga plešu. Interesantno je također da se u Turopolju zadržao ples sa sabljama, koji nosi naziv *Turski marš*.

Za plesove sedamnaestog stoljeća bitna je pretežno instrumentalna pratnja. Svega sedamnaest primjera od donijetih 109 jesu melodije s tekstem. Szabolcsi i ovdje donosi veliku bibliografiju izvora u kojima se nalaze notni zapisi i same notne zapise, koji mogu odlično poslužiti kao izvor i za rješavanje nekih naših etnokoreoloških problema.

Ivan Ivančan

IVAN IVANČAN — ZVONIMIR LOVRENČEVIĆ, NARODNI PLESIVI HRVATSKE 3, BILOGORA, Prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1969, 192 str.

Izjemna vrednost vseh do zdaj izdanih knjig dr. Ivana Ivančana je predvsem v tem, da prinašajo skrbno zbrano in obširno gradivo. Tako lahko služijo kot vir za podrobnejši, zlasti primerjalni študij ali scensko obdelavo vsem, ki se z ljudskim plesom ukvarjajo teoretično ali praktično. Da misli avtor predvsem na te zadnje, nam dokazuje ureditev knjig pa tudi obilica takega gradiva in napotkov, ki za zaokrožen prikaz ljudskega plesa na določenem področju sicer ne bi bili potrebni. Vsekakor pa nam avtor želi predstaviti ljudski ples kot neločljivi del človekovega življenja, ki ga spremlja od mladostnih dni do pozne starosti, bodisi kot eden od načinov zabave in sprostitve ali kot magično sredstvo za uspešno rast in obrambo pred nevarnostjo.

V tretji knjigi, katere soavtor je Zvonimir Lovrenčević iz Bjelovara, so opisani svatbeni običaji in ljudski plesi z območja Bilogore, krajev, ki so nekdanj pripadali Vojni krajini in v katerih žive Hrvatje in Srbi; ti predvsem na južnih obronkih Bilogore. Če ne štejemo jezikovnih posebnosti, prvi so kajkavci, drugi štokavci, se v narodopisnem pogledu narodnosti malo ločita med seboj, nekaj razlik je le v njihovih navadah. V prvem delu knjige sta avtorja podrobno prikazala svatbi iz kajkavskega Jakopovca in štokavskega Klokočevca. Prva je mogoče podana nekoliko inscenirano in bi bilo boljše, če bi bil objavljen neposreden informatorjev opis, prirejeni namreč zmanjšuje vrednost gradiva in izpodbija njegovo neoporečnost. Kljub temu pa opisa dokazujeta veliko etično in estetsko vrednost bilogorske svatbe ter izreden smisel nosilcev svatbenih navad za poetičnost izražanja. Nadalje nas avtorja seznanjata s plesnimi navadami Bilogore, med drugim, kdaj in kje se je plesalo, kakšna je bila družbena funkcija plesov, kako so potekale plesne zabave; še posebno je zanimiva avtorjeva opomba o vlogi partizanskih prireditev pri porajanju novih plesov in oživljanju izumirajočih. Sledi seznam vseh 96 na bilogorskem področju zapisanih plesov, katerim avtor označuje vsebino, obliko in stil ter ugotavlja variante po drugih predelih Hrvaške.

Jedro knjige so opisi 24 plesov. Osnova za razdelitev je bila avtorju oblika plesov oziroma prostorska formacija plesalcev. Največje število plesov je takih, ki se plešejo v odprtem ali zaprtem kolu, navadno le ob petju balad